

Roodzwenkmanagement op de Smørum Golf Club

Over duurzame green audits kunnen we in Denemarken heel wat opsteken!

Per Rasmussen schouwt de greens van Flip Wirth (KHG&CC)

Per Rasmussen is een hoofgreenkeeper van de traditionele school. Kenners hiervan zal de naam van agronoom Jim Arthur bekend in de oren klinken. Pers grote voorbeeld en leermeester is echter de thans veertigjarige Chris Haspell, die de scepter zwaait over Castle Stuart, een recent aangelegde Schotse topbaan. Ik noemde Chris Haspell in een artikel in Greenkeeper al eens *Mister Fescue*. Well... *Per Rasmussen earns the title Master of Fescue!*

De Smørum Golf Club ligt zo'n 60 km noord-oostelijk van Kopenhagen en is een baan met 55 holes op ruim 200 hectare. Per Rasmussen kreeg

ruim twintig jaar geleden de geest: hij wilde zijn baan meer duurzaam gaan onderhouden, omdat hij voorzag dat de beperking van het gebruik van water, stikstof en bestrijdingsmiddelen op den duur wel eens voor problemen zou kunnen zorgen op Deense golfbanen. Wat dat betreft kan dit golfcentrum bij Smørum dan ook als voorbeeld dienen voor vele Nederlandse golfbanen. Ook wij krijgen en hebben soms hier al onherroepelijk mee te maken. Per zag de oplossing in het gebruik van roodzwenkgras op zijn baan, waarmee hij overigens geen uitzondering is in Denemarken.

Keynotespreker tijdens ons Greenkeeper of the Year-event was de Deense hoofgreenkeeper Per Rasmussen. Met verve liet hij zien wat duurzaam beheer van een golfbaan is. Met nog geen 50 kg N per hectare, weinig water en zonder enige gewasbeschermingsmiddelen bezorgde de R&A zijn baan hoge kwalificaties: de moeite waard om te bekijken dus, voor duurzaamheidsfreaks!

Auteur: Broer de Boer

Gewasbescherming anno nu

Ook de Deense politiek wilde aanvankelijk het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op golfbanen volledig verbieden. Maar dankzij een lobby stemde het Deense parlement in 2011 voor een wet met ingang van 2013 die zich richt op de volgende aspecten:

- Langetermijndoelstelling is een totaalverbod van pesticiden op golfbanen.
- Pesticiden krijgen een beoordeling op toxiciteit voor mens en milieu. Een hoge toxiciteit geeft een hoge puntenscore. Een golfbaan krijgt jaarlijks een maximaal aantal punten toe-

gewezen voor gebruik, gebaseerd op de grootte.

- Greenkeepers krijgen meer middelen tot hun beschikking, maar het aantal punten voor de toxiciteit moet bij gebruik altijd meegenomen worden.
- Pesticiden mogen maar op 75 procent van de totale oppervlakte van greens/tees toegepast worden.
- Jaarlijks moet er een rapportage plaatsvinden van het gebruik van pesticiden. Dat geldt ook voor het gebruik van water, meststoffen en het brandstofgebruik. Dit geheel noemt men een 'green audit'.
- Overschrijding van het maximale aantal punten (gebruik van te veel pesticiden) kan leiden tot een verbod op het gebruik of hechtenis van de overtreder.

Deze wet uit 2011 had overigens al een voorgeschiedenis. Een overeenkomst uit 2005 tussen overheid en golfbranche voorzag in een daling van het gebruik van de actieve stof per hectare van 75 procent in 2008 ten opzichte van 1998. De doelstellingen in die periode werden niet gehaald, maar in 2011 lag het gebruik bijna 60 procent (0,23 kg actieve stof) lager dan in 1998.

Per Rasmussen hoofdgreenkeeper Smørum Golf Club.

Waar gebruiken?

In zijn inleiding sprak Rasmussen ook over de plaats waar pesticiden worden aangewend en om welke pesticiden het gaat. Dat is uitgezocht voor de gehele Deense golfbranche. Dit werd mogelijk dankzij de verplichting voor Deense golfbanen om vast te leggen welke pesticiden gebruikt worden. Het staafdiagram geeft de situatie van het jaar 2012 weer. De plaatjes spreken voor zich; het overgrote deel van de herbiciden wordt gebruikt op de fairways, terwijl de fungiciden op de greens worden toegepast. Het staafdiagram maakt verder inzichtelijk dat ook de parkeerplaatsen niet buiten het zichtveld vallen bij het gebruik: totaal 112 kg actieve stof op de Deense golfbaanparkeerplaatsen.

Nutriënten

In Denemarken moeten golfbanen vanwege de genoemde green audit sinds 2005 ook de gebruikte meststoffen bijhouden. Per Rasmussen toonde de cijfers die hij al sedert 1994 bijhoudt van zijn baan. Twintig jaar geleden gebruikte hij nog 290 kg zuivere stikstof op zijn greens. In 2012 was dat gereduceerd tot 46 kg. Fosfaat gebruik Per niet meer op zijn greens. In 1994 was dat nog 335 kg zuivere P.

Europese fescue-bijeenkomsten

Per Rasmussen maakt de Nederlandse greenkeepers er ook nog op attent dat onderzoekinstelling 'STERF' jaarlijks een groepsbijeenkomst organiseert die zich specifiek op het onderhoud van roodzwenk op golfbanen richt. In 2013 vond deze bijeenkomst om ervaringen uit te wisselen plaats in Oslo. Meerdere Europese landen waren vertegenwoordigd. Een enigszins teleurgesteld klinkende Rasmussen zegt: 'Ik heb nog nooit een vertegenwoordiger van de Nederlandse golfbranche gezien, terwijl de organisaties in de branche wel degelijk uitgenodigd worden.' In 2014 is er een herkansing, en we zullen hiervan in Greenkeeper of in onze nieuwsbrief melding maken.

STERF staat voor Scandinavian Turfgrass and Environment Research Foundation. Dit is de organisatie die bestaand en toekomstig onderzoek ondersteunt en in de praktijk toepasbare onderzoekresultaten levert ten behoeve van de Noord-Europese golfsector. STERF werd in 2006 opgericht door de golffederaties in Zweden, Denemarken, Noorwegen en Finland en Scandinavische Greenkeepers Associaties.

Onderhoud

Per Rasmussen geeft als algemene voordelen van het gebruik van roodzwenk:

- Realisatie hoge speelkwaliteit: stevig, droog, eerlijk en snel.
- Vermindering watergebruik: goed voor milieu en exploitatie.
- Minder machine-uren, dus minder brandstof: goed voor milieu en exploitatie.
- Minder arbeidsuren: goed voor milieu en exploitatie.
- Een langer speelseizoen: goed voor de exploitatie.
- Minder ziektegevoeligheid/vermindering gebruik pesticiden: noodzakelijk vanwege wetgeving en goed voor milieu en economie.

Wat ziekten betreft maakt Rasmussen de volgende opmerkingen:

- Met roodzwenkgras raak je de schimmels en ziekten niet kwijt.
- Ook roodzwenkgras is gevoelig voor verschillende ziekten; dit varieert van jaar tot jaar.
- Rooddraad zie ik in augustus/september.
- Fusarium treedt vooral in oktober/november op, net als dollarspot.

- Take-all patch zie ik in de zomer.
- Fairy rings het hele jaar door, maar vooral op de roodzwenk-fairways en de semi rough.

‘Maar’, voegde Rasmussen daaraan toe: ‘deze schimmels hebben slechts een geringe invloed op de speelkwaliteit, terwijl roodzwenkgras een enorm herstellend vermogen heeft, mede doordat de groei in het voorjaar al snel op gang komt. En vergeet niet dat schimmels, of ze nu goed of slecht zijn, een natuurlijk element vormen. De afwezigheid daarvan zou nog wel eens slechter kunnen zijn dan de aanwezigheid... Maar een belangrijke uitdaging bij een gering of geen gebruik van pesticiden vormt het beheersen van onkruid op speeloppervlakken.

Roodzwenkmanagement

Welke aandachtspunten hanteert Per Rasmussen voor het onderhoud van zijn roodzwenkgras-greens? ‘Mijn algemene gedachten over onderhoud en roodzwenkmanagement zijn de volgende’, zegt hij. ‘Wat bemesting betreft, gaat het om een minimale N-gift en geen fosfaat en op zwavel gebaseerde meststoffen. Beregenen gebeurt zo weinig mogelijk; we benutten de droge periode zelfs. Overzaaien doen we uitsluitend met roodzwenkblends met verschillende cultivars. Wat maaien betreft, hanteer ik een gras-hoogte van minimaal 4,5 mm en maximaal 6,0

mm. Verticutten doen we om het speloppervlak zo weinig mogelijk te verstoren een- tot driemaal per jaar. Prikken hoeven we dankzij de excellente wortelzone maar tweemaal per jaar te doen. Voor de wortelzone is de waterdoorlatendheid zeer belangrijk en je moet zorgen voor een goede uitwisseling van zuurstof en kooldioxide met de bodem. Dit is heel belangrijk voor de gezondheid van de plant en het bodemleven. Waak voor viltopbouw en zorg voor diepe doorworteling. In verband met schimmelinfecties is het sweepen van augustus tot en met oktober heel belangrijk. Zorg dat er geen bomen zijn die je grasoppervlak te veel beschaduen. Zo krijg je de noodzakelijke lucht en zon op je greens, teeboxen en fairways. En’, zegt Rasmussen lachend, ‘wees bedacht op een invasie van *Poa annua*. Mijn circa 20 jaar oude greens bevatten slechts 1-4 procent straatgras.’ En wanneer je Rasmussen vraagt naar de metingen die hij doet om zijn course in topkwaliteit te houden voor topspelers en amateurs: ‘We werken, inclusief mezelf en de monteur, met zes fulltime greenkeepers. Gedurende het seizoen komen daar twee losse krachten bij; we hebben geen tijd om regelmatig de stimp, de vochtigheid of de waterdoorlatendheid te testen. Maar gezien het oordeel van de R&A over onze baan zit dat wel goed!’

Smørum Golf Club

27 holes internationale standaard course
9 holes intermediate course
9 holes par-3 course
6 hole pitch & putt course
(Overdekte) driving range
Gebied met oefengreens-gebied
Twee putting greens

Oppervlaktes

Greens	3,3 ha
Tees	1,5 ha
Approaches	1,2 ha
Fairways	38,0 ha
Semi rough	60,0 ha
Rough/natuurlijke elementen	92,0 ha
Gebouwen/parkeerterrein	3,0 ha
Paden en wegen	1,5 ha
Totaal	200,5 ha

Smørum Membership club

1.900 leden + pay and play
Spelersniveau: de besten... en de slechtsten
DGU-elite training facility
5 fulltime greenkeepers, 1 monteur
2 greenkeepers gedurende seizoen
6 medewerkers administratie/receptie

Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

<http://www.greenkeeper.nl/artikel.asp?id=9-4490>